॥ २८ ॥ जन्मउत्पत्तिः तद्धेतुः प्रजानांसंधिःदंपत्योःप्रीतिः शमइतिपाठेक्षमा ॥ २९ ॥ तादृशेक्रोधपरेराज्ञिसतिक्षिपेरन्नश्येयुः अभवायअनैश्वर्याय ॥ ३० ॥ जन्मप्रतिपद्यते अन्यथाक्रोधप्राबल्येपूर्ववस्येवदंपत्योर्नाशाज्जन्मासंभवइत्यर्थः ॥ ३१ ॥३२॥ बलीयसाबलवत्तरेणस्वाम्यादिनायथाआक्रुष्टस्ताडितोवाऽशक्तःक्षमतेतथायःप्रभाववानपिक्षमतेतस्यलोकाइतिसार्द्धश्लोकोवाक्यं ॥३३॥ अन्यथा

हन्युर्हिपितरःपुत्रान्पुत्राश्चापितथापितॄन्॥ हन्युश्चपतयोभार्याःपतीन्भार्यास्तथैवच ॥ २८॥ एवंसंकुपितेलोकेजन्मकृष्णेनविद्यते॥ प्रजानांसंधिमूलंहिजन्मविद्धिशुभानने॥ २९॥ तांक्षिपेरन्प्रजाःसर्वाःक्षिप्रंद्रौपदितादृशे ॥ तस्मान्मन्युर्विनाशायप्रजानामभवायच॥ ३०॥ यस्मात्तुलोकेदृश्यंतेक्षमिणःपृथिवीसमाः॥ तस्माज्जन्मचभूतानांभवश्चप्रतिपद्यते॥ ३१॥ क्षंतव्यंपुरुषेणेहसर्वापत्सुसुशोभने॥ क्षमावतोहिभूतानांजन्मचैवप्रकीर्तितं॥३२॥ आक्रुष्टस्ताडितःक्रुद्धःक्षमतेयोबलीयसा॥यश्चनित्यंजितक्रोधोविद्वानुत्तमपूरुषः॥ प्रभाववानपिनरस्तस्यलोकाःसनातनाः॥३३॥ क्रोधनस्त्वल्पविज्ञानःप्रेत्यचेहचनश्यति॥ ३४॥ अत्राप्युदाहरंतीमागाथानित्यंक्षमावतां॥ गीताःक्षमावतांकृष्णेकाश्यपेनमहात्मना ॥ ३५॥ क्षमाधर्मःक्षमायज्ञःक्षमावेदाःक्षमाश्रुतं॥ यएतदेवंजानातिससर्वंक्षंतुमर्हति॥ ३६॥ क्षमाब्रह्मक्षमासत्यंक्षमाभूतंचभाविच ॥ क्षमातपःक्षमाशौचंक्षमयेदंधृतंजगत् ॥ ३७॥ अतियज्ञविदांलोकान्क्षमिणःप्राप्नुवंतिच ॥ अतिब्रह्मविदांलोकानतिचापितपस्विनां ॥ ३८ ॥ अन्येवैयजुषांलोकाःकर्मिणामपरेतथा ॥ क्षमावतांब्रह्मलोकेलोकाःपरमपूजिताः ॥ ३९॥ क्षमातेजस्विनांतेजःक्षमाब्रह्मतपस्विनां ॥क्षमासत्यंसत्यवतांक्षमायज्ञःक्षमाशमः ॥ ४० ॥ तांक्षमांतादृशींकृष्णेकथमस्मद्विधस्त्यजेत् ॥ यस्यांब्रह्मचसत्यंचयज्ञालोकाश्चधिष्ठिताः ॥ ४१ ॥ क्षंतव्यमेवसततंपुरुषेणविजानता ॥ यदाहिक्षमतेसर्वंब्रह्मसंपद्यतेतदा ॥ ४२ ॥ क्षमावतामयंलोकःपरश्चैवक्षमावतां ॥ इहसन्मानमृच्छंतिपरत्रचशुभांगतिं॥ ४३॥ येषांमन्युर्मनुष्याणांक्षमयाभिहतःसदा॥ तेषांपरतरेलोकास्तस्मात्क्षांतिःपरामता ॥ ४४॥ इतिगीताःकाश्यपेनगाथानित्यंक्षमावतां॥ श्रुत्वागाथाःक्षमायास्त्वंतुष्यद्रौपदिमाक्रुधः॥ ४५॥

दोषमाहार्द्धेन क्रोधनस्त्विति ॥ ३४ ॥ अत्रेति क्षमावतांगाथाःप्रशंसाः क्षमावतांमध्येमहात्मना ॥ ३५ ॥ क्षमाधर्मइति क्षमाहीनस्यधर्मादिरनर्थकरइत्यर्थः यःधर्मादिफलार्थी ॥ ३६ ॥ ब्रह्मब्राह्मणजातिः सत्यंपरंब्रह्मापिक्षमाप्राप्यं भूतंसंचितंतपःभाविचक्षमैवरक्षति ॥ ३७ ॥ अतिअतिक्रम्यप्राप्नुवंति तदूर्ध्वंपदमितिशेषः ब्रह्मविदांवेदविदां ॥ ३८ ॥ यजुषांत्रेताग्निसाध्यकर्मवतां कर्मिणांवापीकूपादिधर्मवतां ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ सर्वंमनःप्राणेंद्रियाणांवेगंक्षमतेसोढुंशक्नोति ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ परतरेसत्यलोके लोकाःभोग्यपदार्थाः ॥ ४४ ॥ तुष्यतुष्टाभव ॥ ४५ ॥

Digitized by Google